УДК 631.173

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ВТОРИННОГО РИНКУ НА ПОДОВЖЕННЯ ТЕРМІНУ ВИКОРИСТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

Бойко А.І., д.т.н., проф.; Новицький А.В., к.т.н., доц.
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В статті представлено аналіз вторинного ринку сільськогосподарської техніки та розглянуто основні проблеми його розвитку.

Постановка проблеми. Визначальною умовою ефективного ведення сільського господарства кожним сільськогосподарським підприємством чи окремим регіоном є його технічне оснащення. Ця важлива умова характерна, як для періоду реформування агропромислового комплексу, так і в теперішній кризовий період. Зниження кількісного складу машинно-тракторного парку та якісних показників його використання призводить до спрощення технологій вирощування культур та до зниження виробництва сільськогосподарської продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Статистичний аналіз показує, що порівнюючи 2007 та 2004 роки, виробництво тракторів для сільського та лісового господарства скоротилось майже на 10%, сівалок – більш, ніж на 22%, а зернозбиральних комбайнів – більш, ніж на 40%. За цифрами Держкомстату [1], у 2004 році було вироблено 305 зернозбиральних комбайнів, а в 2007 році – лише 137 штук. На кінець 2007 року парк зернозбиральних комбайнів в Україні нараховує 41 тисячу штук. Існуючий тракторний парк має досить високу зношуваність. Разом з тим, парк тракторів, які знаходяться в сільськогосподарських підприємствах скоротився з 319 тис. штук у 2000 році до 187 тис. штук на кінець 2007 року.

У той же час, успіхи у розвитку сільськогосподарських підприємств ряду розвинутих Європейських країн і США зумовлюються не лише застосуванням прогресивних ресурсоощадних машинних технологій, але й високим рівнем технічного оснащення аграрного виробництва. Так, у США на 1000 га сільськогосподарських угідь припадає 30 тракторів, у Данії – 58. а у Франції – 47.

На сьогодні, все більш ширшого використання на полях України знаходить зарубіжні автомобілі, трактори, комбайни та сільськогосподарські машини. При цьому, з-за кордону, поряд з дорогими новими маши-

нами, надходить техніка, яка вже була у використанні. Лише за рахунок відновлення окремих деталей, ремонту та сервісного обслуговування ця техніка отримує своє друге життя [2, 3].

В останні роки резервом збереження технічного потенціалу в аграрній сфері є вторинний ринок сільськогосподарської техніки. Поряд з тенденцією по закупівлі зарубіжних тракторів, комбайнів, сільськогосподарських знарядь, обладнання для механізації тваринництва, які були в експлуатації 8-12 років, можна відмітити недосконаліть, і лише становлення вторинного ринку машин для агропромислового комплексу. В той же час в Германії, США, Японії, Франції, Фінляндії та Італії відновлена та модернізована техніка складає близько 40% всього парку машин для аграрного сектора [2]. В Германії ще на початку 2000-го року реалізацією вторинної сільськогосподарської техніки займалися понад 6 тисяч приватних підприємств та багато кооперативів.

Позитивний досвід оновлення машинно-тракторного парку відновленою технікою накопичено в багатьох областях Росії, в республіках Татарстан та Башкирстан [2, 3, 4]. На районних підприємствах технічного сервісу створені підрозділи для збирання списаних машин для повторного їх відновлення та використання.

В Україні, в багатьох містах, включаючи Київ, Львів. Дніпропетровськ та інших, вже 8-10 років існують фірми, які спеціалізуються на постачанні і продажу вживаної сільськогосподарської техніки з Європи [5].

Постановка завдання. На відміну від аграрно розвинених країн, український ринок повторного використання сільськогосподарської техніки продовжує залишатись ще на стадії становлення. Як показує аналіз, в нашій державі, особливо за останній рік створюються всі передумови для розвитку ринку вживаної техніки для села. До цих передумов можна віднести наступні фактори.

1. Фінансове положення сільськогосподарських підприємств та їх низька платеспроможність примушує їх купувати відносно дешеву техніку, яка вже була у використанні. Особливо це відноситься до селянських та фермерських господарств, розміри посівних площ та поголів'я худоби яких обумовлюють дуже низьке річне завантаження машин.
2. Високий попит на машини, які вже були у використанні, але коштують дешевше, ніж нові.
3. Для слабо розвинених фірм та фермерів, з технікою, яка вже була у використанні і коштує дешевше, можна скоріше розпочати власну справу.
4. В Україні за останні роки визначились потенційні продавці та по-

купці техніки повторного використання (зарубіжної та вітчизняної), яка має різний строк служби, значні відмінності в надійності.

5. Про доцільність організації вторинного ринку сільськогосподарської техніки говорить і той факт, що в державі щорічно списують і відправляють в металобрухт тисячі тракторів, комбайнів, сільськогосподарських машин. Але, як показує практика, в списаних машинах є значна кількість деталей, ресурс яких далеко не вичерпаний. Слід відмітити, що на відновлення деталей витрачається майже удвічі менше коштів, ніж на виготовлення нових.
6. Враховуючи, що понад 20% деталей машин при списанні вибраковується, на порядку денному постає питання їх утилізації. З досвіду зарубіжних країн відомо, що це не лише резерв повторного використання (до 75%) складових машин, але й проблема утилізації матеріалів. Керівництво країн Європейського Союзу рекомендує лише для списаних автомобілів у 2015 році довести утилізацію матеріалів до 95%. Сьогодні в країнах Євросоюзу рециклінгу підлягають до 75% всіх матеріалів, які знаходяться в автомобілях.

Разом з тим, ефективність використання вживаної сільськогосподарської техніки залежить від якості сервісного обслуговування та проведення ремонту. На перший план виходять задачі перетворення якісного сервісу з вічної мрії експлуатаційників в реальність.

Розвиток світового сільськогосподарського машинобудування йде по шляху ускладнення вузлів і агрегатів машин, зростання енергоозброєності і рівня комп'ютеризації, а це призводить до ускладнення сервісного обслуговування. Без його належної організації фермер, механізатор, власник техніки буде нести збитки, тому що сучасні автомобілі, трактори та комбайни без спеціального навчання сервісних працівників, ремонтників, без наявності устаткування та інструменту відремонтувати, а вже тим більше відновити - неможливо. Сьогодні споживачу необхідна гарантія негайного і якісного усунення відмов, що виявляються в процесі експлуатації машин. Зрозуміло, що замовник зацікавлений в тому, щоб машини якомога менше часу простоювали з технічних причин і, в першу чергу, зменшилися простої в період виконання польових робіт та збирання врожаю.

Аграрії намагаються всіма силами проводити підготовку техніки до нового сезону. Незабаром розпочнуться весняно-польові роботи. Однак, вже сьогодні можна відмітити, що значна частина сільськогосподарських підприємств знаходяться на межі збитковості і мають низьку платоспроможність. Створення і функціонування в багатьох областях ринку вторинного використання техніки могли б зняти напругу із забезпеченістю та експлуатацією сільськогосподарських машин, тракторів, комбайнів та

обладнання для тваринництва. Але, як показують проведені дослідження, формування ринку вживаної техніки може досягти відповідного розвитку та успіху лише при дослідженні та вирішенні цілого комплексу важливих питань. Це:

- аналіз та оцінка економічного становища аграрних підприємств кожного окремо району (області) за економічними критеріями (високоефективні, середньо ефективні та малоефективні);
- виявлення в сільськогосподарських підприємствах різної форми власності машин, які знаходяться в працездатному або ж непрацездатному стані й можуть бути проданими;
- аналіз ремонтних і сервісних підприємств регіону, які можуть займатись ремонтом та сервісним обслуговуванням сільськогосподарської техніки вторинного ринку;
- формування бази підприємств, які можуть придбати відновлені машини;
- оцінка надійності вживаної та відновленої техніки, встановлення гарантійного періоду її використання;
- наявність організацій та установ, які займаються розробкою нормативно-технічної документації для супроводу всіх етапів ринку повторного використання машин;
- підготовка та підвищення кваліфікації фахівців, які можуть займатись оцінкою технічного рівня вживаної та відновленої сільськогосподарської техніки.

Досвід передових зарубіжних країн і провідних фірм сільськогосподарського машинобудування переконливо показує, що для умов України новими перспективними формами реалізації проблеми забезпечення сільськогосподарської техніки можуть бути наступні: створення технічних центрів, що забезпечують постачання, монтаж, ремонт і технічний сервіс; створення ринку повторного використання техніки (включаючи агрегати, вузли, механізми та окремі деталі).

Висновки. Вирішення проблем розвитку вторинного ринку сільськогосподарської техніки є а одним із шляхів технічного оснащення агропромислового комплексу сьогодні. Разом з тим, при комплексному системному підході до налагодження функціонування ринку повторного використання сільськогосподарської техніки, буде можливим вирішення кількох важливих задач: підвищення надійності нової та відновленої техніки; поповнення промислових запасів сировини і матеріалів; створення умов для задоволення попиту на машини та запасні частини у середніх та слабо економічно розвинених аграрних підприємствах; формування у сільській місцевості нових робочих місць; захист навколишнього середо-

вища при утилізації машин.

Список використаних джерел

1. Україна у цифрах у 2007 році. Статистичний збірник за редакцією Осауленка О.Г. – К., видавництво „Консультант". – 2008. – 259 с.

2. Северный А.Э. Рынок подержанной техники – резерв сохранения технического потенциала в сельском хозяйстве// Механизация и электрификация с.х. – 2000. – №2. – с. 2 - 5.

3. Демченко А.Ф., Марченко И.Г. и другие. Развитие рынка восстановленной техники// Механизация и электрификация с.х. – 2001. – №3. – с. 23 - 25.

4. Гуськов В.А. Развитие вторичного рынка сельскохозяйственной техники // Тракторы и сельскохозяйственные машины. – 2005. – №2.

5. У старих машин менший моторесурс, але менша й ціна// Новини агротехніки. – 2001. - №2. – с.2.

Аннотация

ВЛИЯНИЕ РАЗВИТИЯ ВТОРИЧНОГО РЫНКА НА ПРОДЛЕНИЕ СРОКОВ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ТЕХНИКИ

Бойко А.И., Новицкий А.В.

В статье представлен анализ вторичного ринка сельскохозяйственной техники и рассмотрены основне направления его развития.

Abstract

INFLUENCE OF SECOND HAND MARKET DEVELOPMENT ON LENGTHENING OF TERMS OF THE USE OF AGRICULTURAL TECHNIQUE

A. Boyko, A. Novitskiy

There are considered tht analys of second hand market of agricultural technique and basic directions of there development in the article.